

Kitekintés

Finnországi tapasztalatok

A FICE (A Nevelő Otthonok Nemzetközi Szervezete) Magyarországi Egyesülete ismét tapasztalatcsere látogatási lehetőséget biztosított az érdeklődő szakemberek számára.

Szerencsére az ott eltöltött hét zsúfolt szakmai programján kívül maradt annyi idő, hogy megfigyelhessük az utca emberét, a fővárosi pályaudvar szolidan kavargó sokaságát, ahol előfordult, hogy egy fiatal még el sem fordulva a járókelőktől, injekciós tűvel kereste a karján az ütőeret. Szándéka a világ minden táján egyformán érthető. Megfigyelhettük, hogy az alkoholizmus ellen óriási erőfeszítéseket tettek. Magas alkoholtartalmú italokat csak egy-egy üzletházban, igen borsos áron árulnak. Jól védett erődökhöz hasonlítanak ezek az üzletek, a kirakatablakon sűrű rácsozattal. Ez az egyetlen állami monopólium.

A tapasztalatokra vágyó magyar (FICE) delegáció tagjait egy-egy városba, körzetbe osztották el. Így Helsinki, Espoo, Espooi SOS Gyermekfalv, Vantaa, Oulu és Turku volt a helyszíne a kapcsolatfelvételnek. A koordinátor szerepét a Central Union for Child Welfare, ill. a finn FICE titkára, Martti Kemppainen töltötte be.

A családvédelmi, szociális munka, gyermekvédelmi gondoskodás preventív és intézményesített kereteit mutatták meg az egy hét alatt. Fontos információ, hogy mind a város által fenntartott, mind a privát intézményekben individuális nevelés folyik, mindenütt kis létszámban élnek a gyermekek, és a szociális munkások a gyermek-szülő kapcsolat javításán fáradoznak.

Vantaa szociáldemokrata vezetésű város. Az egészségügy, a szociális gondozás és a kultúra területén elért eredményeik és jövőbeni terveik, létesítményeik bámulatosak.

A kertváros területén 5 szociális és egészségügyi alközpont működik.

Ez a szolgálat foglalkozik a gyermekvédelmi megelőző munkával, a családok megsegítésével. A szociális munkás feltérképezi a területet, feljegyzéseket készít a veszélyhelyzetben lévő gyermekekről, s amennyiben a figyelmes követés nem jár eredménnyel, a Segítő Központ (esetenként a szülő kérésére), behívja a gyermeket tanácsadásra, terápiára. A váratlan krízishelyzetek eseti feloldására 16-24 óráig egy iroda működik, amely telefonértesítés alapján azonnali segítséget nyújt.

Az intézménybe kerülés után intenzív családi kapcsolatfelvétel történik a gyermek visszahelyezhetősége érdekében. A 12 éves korát elért fiatalt mindenféleképpen meg kell hallgatniuk arról, hogy hol szeretne lenni, és be kell vonni a döntésbe.

Az összevont oktatás tartalmi vonatkozású hatását nem volt alkalmunk megfigyelni, de mint egyéni foglalkozási mód, terápiás hatása elvitathatatlan. Az esetleg kezelhetetlen gyermeket a szociális munkás tovább irányítja az államilag fenntartott (10 ilyen van) intézménybe, ahol mezőgazdasági segédmunkásként, fafeldolgozóként munkálkodik és tanul.

Vuorela 100 éves épületeiben gyönyörű, 72 holdas parkban, egy tó mellett működik az egyik ilyen állami intézmény. 16 növendéket foglalkoztatnak. Látogatásunk a hétvégére esett, így csak két lányt láttunk, a többiek hazamehettek. Mindenütt, a gyermekotthontól a szociális foglalkoztatóig, minden gyermeknek, fiatalnak külön szobája van. A nekik kedves játékok, hobbi felszerelések, könyvek sokasága található a polcokon. Plakátokat, színészportrékat ragasztanak a falra. Csillogó tisztaság mindenütt. Vuorelában például nincs takarító

személyzet. Ezt a munkát a gyermekekkel együtt, közösen végzik. Ezen a helyen nem az igazgató fogadott bennünket. A fiatal szociális munkás az előző éjszaka teljesített szolgálatot, és az előrejelzés szerint várt már ránk. Magatartásából, hozzáállásából megértettük, a finn ember számára a családvédelem, a szociális munka fontos, büszkeséget, kitüntetést jelentő feladat.

Nem a férőhely-kihasználtsági mutató határozza meg a kis intézmények működési rendjét, hanem az ember, az emberi problémák kezelése.

Vantaától mintegy 30 km-re fiatal pedagógusok egyéni vállalkozásaként létrehozta egy alapítványi kollégiumot 6-21 éves korú leányok és fiúk számára. Anyagi bázisát az Országos Alapítványból teremtik elő. Itt napi 1000 finn márkába kerül egy gyermek ellátása. Négy pedagógus (szociális munkás) dolgozik együtt. A napi munkákat közösen végzik a gyermekekkel. Amennyiben több pedagógust vagy személyzetet alkalmaznának, már nem lenne rentábilis a vállalkozásuk. Minimálisra csökkentették az adminisztrációt. A fiatal pedagógus elmondta, hogy nyomasztóan hatott rá a nagy intézményben végzett, felelősség nélküli munka, etikailag nem tudta feldolgozni, ezért választotta barátaival a kis, családi otthon alapítását. Tervük szerint itt is 21 éves korig maradnak a növendékek, majd az önkormányzat segítségével lakást bérelnek nekik.

A nap délutánja még a Paasikiven nuorizokyla magán gyermekotthonban köszöntött. A volt köztársasági elnök nyári rezidenciája helyén működő otthonban 3 pavilonban 31 gyermek él. A működésükhöz szükséges pénzeket az államtól, a várostól és az alapítványoktól kapják. (Jut még arra is, hogy a nyári vakációt Egyiptomban, Spanyolországban töltsék a gyermekekkel.) A volt elnök használati tárgyaival emlékszóbat rendeztek be.

Munkájukról, intézményük múltjáról jól szerkesztett, színes fotókkal ellátott emlékkönyvet kaptunk, amely szemléletesen tárja eléink az itt végzett munkát. Ismertetőket, kisebb-nagyobb terjedelmű bemutatkozó iránymutatókat mindenütt készítenek. Így került birtokunkba a városházán tett látogatásunk alkalmával Vanda Stad Servicequide 92-93 svéd nyelvű ismertetője a város egészségügyi, szociális, kulturális intézményeiről, azok telefonszámaival, tevékenységi területükkel, szolgáltatásaik felsorolásával.

Csodálatraméltó, hogy a krízishelyzetek feloldására milyen készenléti állomásokat teremtettek. Az azonnali segítségnyújtás, a hátrányos helyzetű emberekkel, az idősekkel történő odaadó foglalkozás, az ellátásuk színvonala példamutató, követendő, mert nem csak anyagi kérdés.

Megható volt látni, hogy a jól felszerelt városi óvodához szervesen kapcsolódik a bentlakó öregek otthona. Nappaljukba áthallik a 47 gyermek (egy csoportban 12-20 fő) kedves zsvajgása. Az idősek a kis műhelyükben gyermekjátékokat javítanak, készítenek, esetenként eladásra is jut belőlük.

Az óvodai ellátásért térítenek a szülők. A szegényebb családok gyermekei után nem kell fizetni.

Helsinkiben megismerkedtünk egy öngyilkosokkal foglalkozó alapítványi központtal. A vezetőnőt a saját gyermekének elvesztése motiválta. Ottlétünk idején is állandóan csengett a telefon, érkezett kliens. A statisztikák szerint Finnországban történik a legtöbb öngyilkosság, tehát az ilyen intézményekre nagy szükség van.

Szociális létesítményeik, az ambuláns orvosi rendeléssel közös épületbe telepített szociális központjuk megszívlelendő példa. Minden irodában, de különösen a Szociális Központban magasfokú computerizáltság és valóban célirányos programok léteznek. Vantaa városán belüli információs lánc azonnal kimutatja, melyik családnak a jövedelme esett a létminimum alá. A szociális munkás rögtön intézkedik a segélykiutalásról. Azonnali intézkedés, a krízishelyzetek

sürgős felszámolása, a családokkal tartott kapcsolat, tehát az emberi élet biztosítása mindenki számára. Ez nemcsak az 500 szociális munkás gondja, hanem a város szociális intézményeit ellátó igazgatóságnak is feladata.

Az intézmény vezetője fiatal ember. Számítógép, áttekinthető kimutatások segítségével igazít el bennünket abban, hogy 1993-ra a szociális ágazatra biztosított 1 milliárd 666 ezer FM hogyan oszlik meg a különböző egészségügyi és szociális területek között.

Meglátogattunk egy olyan otthont, ahol tolokocsival közlekedő mozgássérültek és halmozottan fogyatékos emberek élnek. 6-8 főnek biztosítanak csodálatos körülményeket. Itt már természetes, hogy a WC, fürdő használata tolokocsival is lehetséges. Barátságos, meleg otthon, és itt is mindenkinek külön szobája van. Innen speciális gépkocsi szállítja a gondozottakat a napi foglalkozást, képzést és klubfoglalkozást biztosító központba, amely 8-4-ig tart nyitva. A napi foglalkoztatást biztosító centrum felszereltsége fantasztikus. Szövőszékektől a legmodernebb gyógy-testnevelési eszközökig, a hidroterápiás lehetőségektől az audio-vizuális oktatási felszerelésig, a speciális tornateremig minden megtalálható.

Míndez működik, annak ellenére, hogy a munkanélküliség Finnországban 16 % körül mozog.

Valóban meggyőzőek voltak kedves vendéglátóinknak érvei, hogy a nagy intézmények ideje lejárt, a kisebb, családiabb otthonoké a jövő és minden egyes gyermekre nagy gondot kell fordítani! A csoport- és osztálykeretben gondolkodó magyar pedagógusoknak ez még jobbára újdonság; de arra is rá kellett döbbernünk, hogy pedagógusi, szociális munkás-hozzáállásunkon, a szakemberi elhivatottságunkon is változtatni kell. Tudatosítanunk kell munkánk fontosságát.

Haigl Béla